

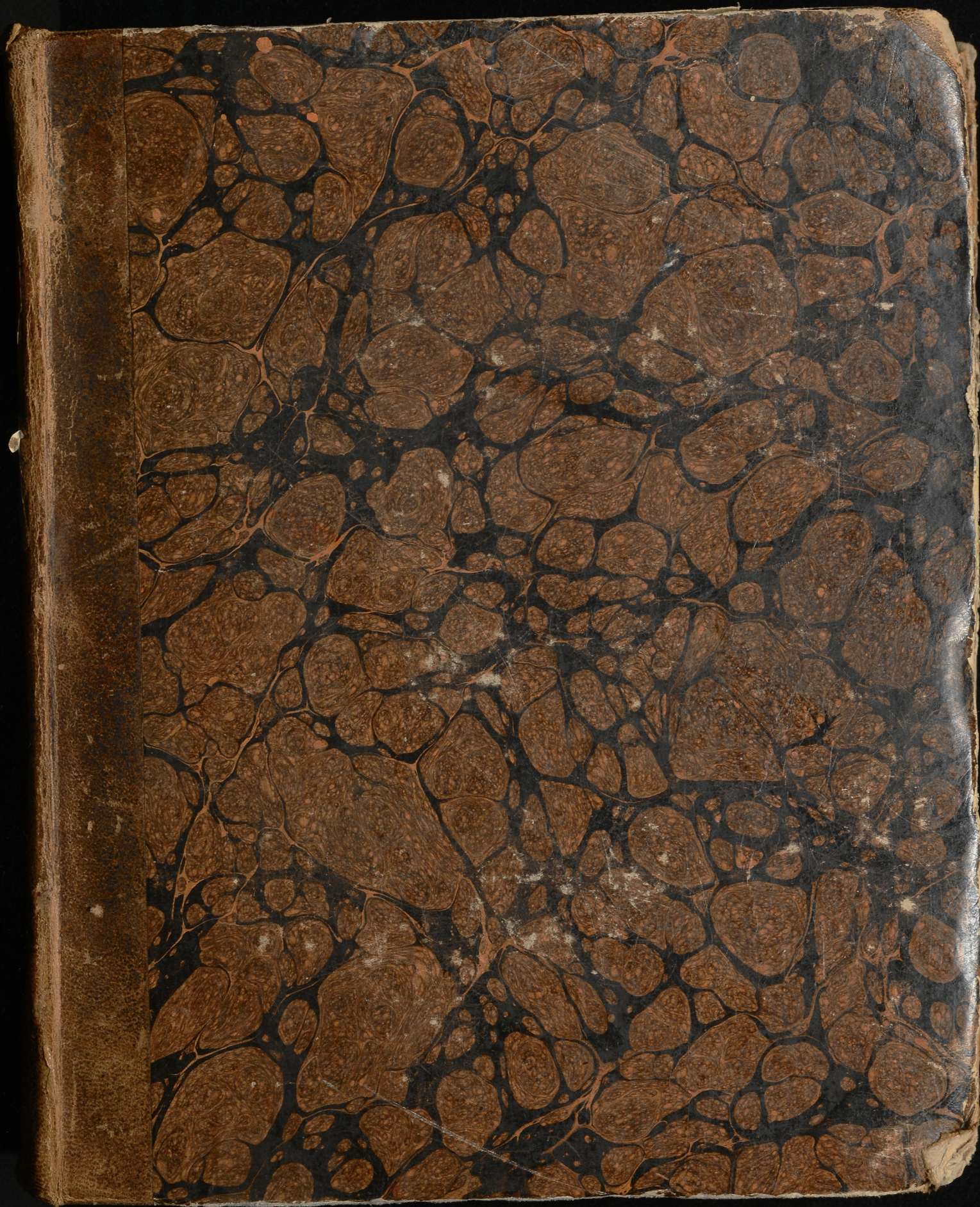
**Disqvisitio Ivridica Inavgvralis An Et Qvatenvs In Megapoli Pro Domino Praedii,
Praesidivm Rvstici Ad to Svvm Pertinere Adserente, Militet Ivris Praesvmtio?**

Bvetzovii: [Verlag nicht ermittelbar], A. D. 2. Martii 1770

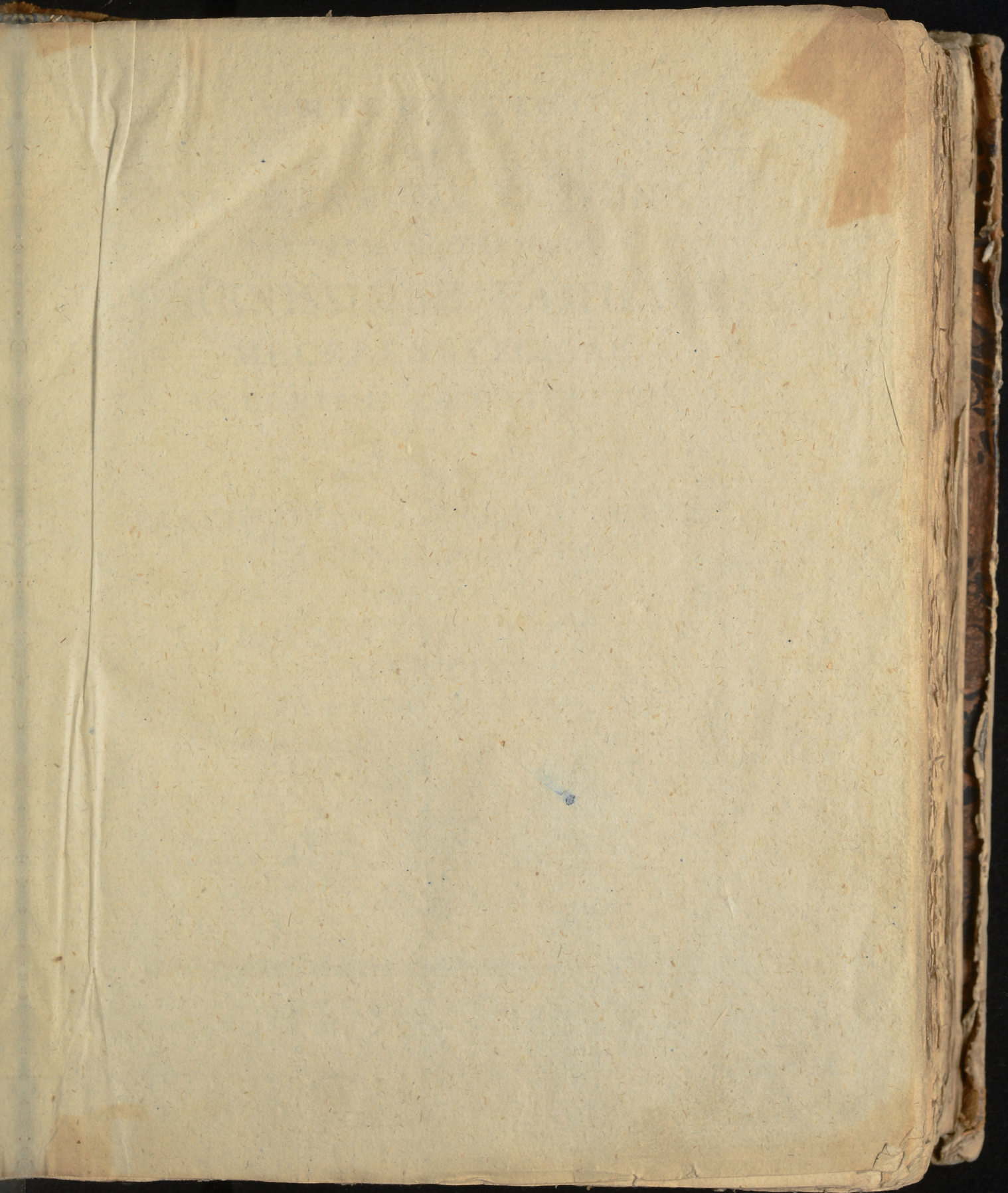
<http://purl.uni-rostock.de/rosdok/ppn862220939>

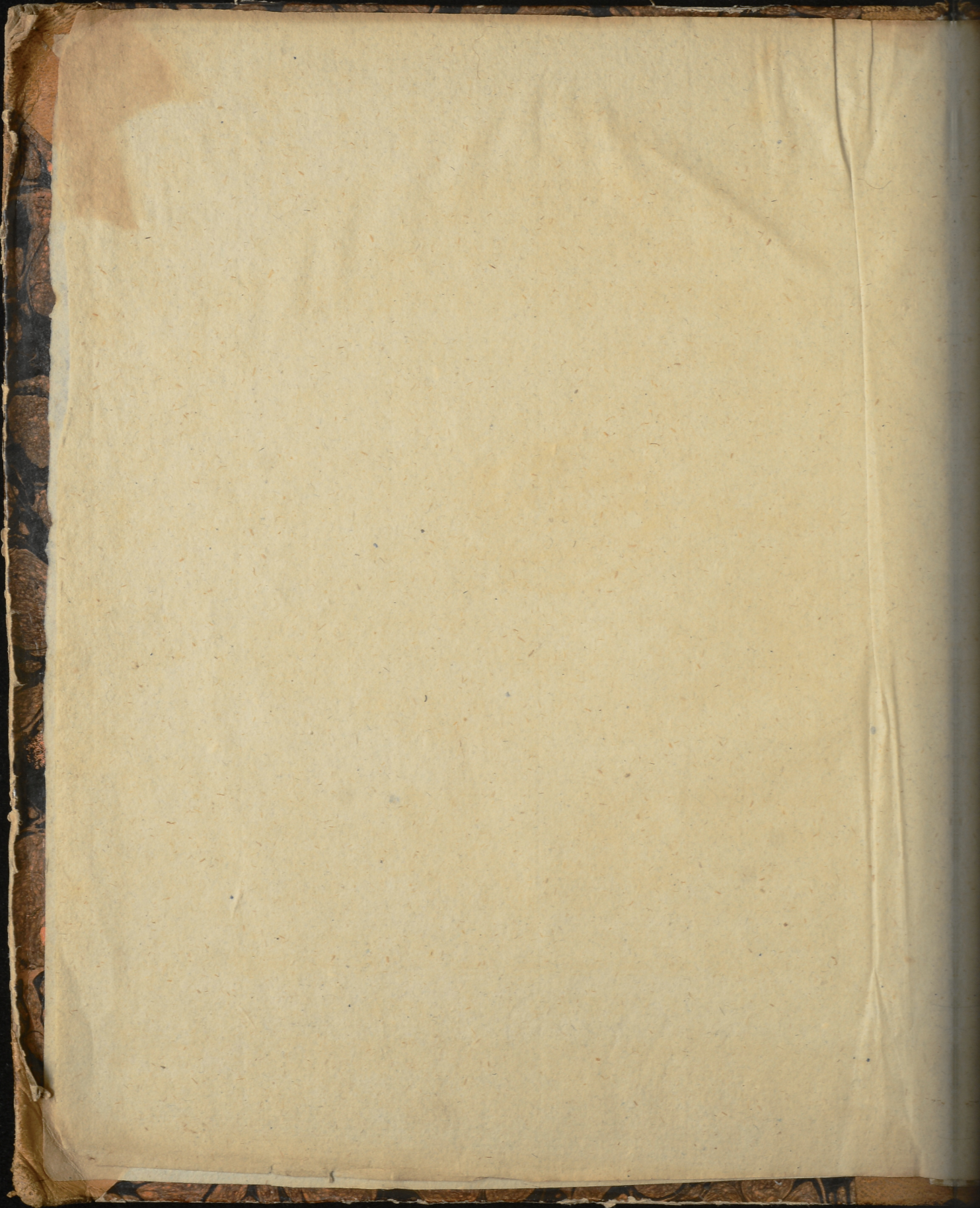
Druck Freier Zugang

N. l. 197 (6.)
N. l. - 197 (6.)

DISQVISITIO IVRIDICA /4/
INAVGVRALIS

AN ET QVATENVS

IN MEGAPOLI PRO DOMINO PRAEDII,
PRAESIDIVM RVSTICI AD ^{ro} SVVM
PERTINERE ADSERENTE, MILITET
IVRIS PRAESVMTIO?

QVAM

IN ACADEMIA FRIDERICIANA BVETZOVIENSI
EX DECRETO AMPLISSIMI ORDINIS IVRECONSVLTORVM

PRAESIDE

IOHANN^E MATTHIA MARTINI

LL. D. ET P. P. O. AD HVNC ACTVM PRODECANO
ET PRABEVTA

PRO LICENTIA

SVMMOS IN IVRE HONORES ACADEMICOS RITE
CAPESSENDI

H. L. Q. C.

AD DISCEPTANDVM PROPONIT

A V C T O R

FRIDERICVS WILHELMVS HARTWIG

BVETZOVIENSIS

IVRIS CANDIDATVS ET IN CANCELLARIAE SVERINENSI
RECEPTVS ADVOCATVS ORDINARIVS.

BVETZOVII,

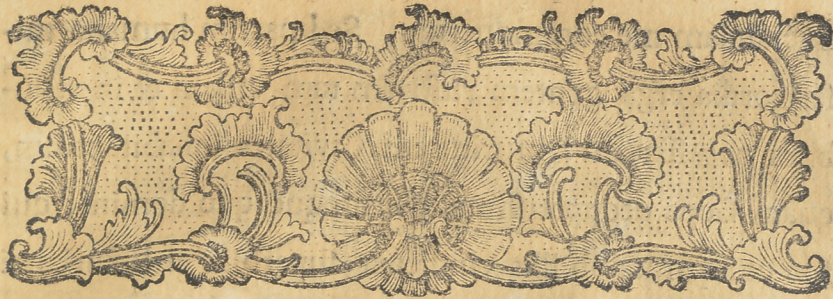
A. D. 2. MARTII 1770.

DISCOURS DE M. DE LA ROCHE
SUR LA NÉCESSITÉ DE
LA MÉDECINE EN GÉNÉRAL
ET EN PARTICULIER
PAR RAPPORT À LA
PHYSIQUE, À LA MÉTÉOROLOGIE,
ET À L'ÉTAT DE L'ÂME.

IN ACADEMIA FRONCOGAVIENSIS
PUBLICIS DISCIBULIS
AUCTORITATE
JOHANNIS MARTINI
LECTURIS AD PRAEFATIONEM

AD PRAEFATIONEM
SYMPTOMATA
GABRIELIS
AD PRAEFATIONEM
AUCTORITATE
FRIDERICI WILHELMVS HANWIG

BYETOVII
A. B. MDCCLXXV

INGRESSVS.

Paradoxam fane atque multis forsan ingratam, a praxi quotidiana aequae ac omnium Iurisconsultorum Germanicorum et patriorum communi non tantum sed et rationibus et legibus apparenter fundata opinione recedentem materiam in hac quali quali dissertatione mea eruditorum examini me subiicere inficias ire non audeo.

Non fane arrogantia, non animus, nouarum ut videar et lauder inuentor veritatum, non superba persuasiva, explorasse me, quod tot luminum mundi oculis subterfugit, ad hanc praee aliis meditationibus Thesin

tractandam me commouerunt. Sed partim humana misericordia erga gentem rusticam tam vtilem et in republica necessariam, nutritorem Civitates inhabitantium, quam saepe occupatissime, plerumque quo domini, qui sibi comparata ab illis vindicant, superbiae et luxuriandi innatae cupidini magis inferuire, gulaeque eo commodius indulgere valeant, commerciantem videre mihi licet, partim rei ipsius pondus, quam pro dignitate, quantum quidem ego noui, nemo haecenus penitus est perscrutatus, partim quod, Iurisprudentia practica tum demum laudem maximam meretur, quoties se accingit ad auxilium suppressis atque pauperibus praestandam, partim denique opinio, Iuuenem, specimen eruditionis editurum eiusque publica defensione summis in iure utroque honoribus consequendis operam nauaturum thema haud saepius tritum, sed nouitatis luce resplendescens eligere oportere.

Hae sunt caussae ad hanc prae aliis proponendam discutiendamque thesin me commouentes satis superque contentum, si haec tractatio paucis bonisque placeat, Beneuolus lector irreptos forsan errores mecum modeste velit communicare benigneque corrigere impense rogo.

TRA-

TRACTATIO.

CAPVT. I.

§. I.

Conditionem hominum rusticorum et propriorum in terris Germanorum et imprimis Megapoli, licet duram satis et, vt quondam Lipsiensis Ictus a) nisi probi, eruditi et prudentes absque discrimine personarum cuique iustitiam administrantes adhuc essent iudices, duriolem quin durissimam, tamen a conditione seruorum Romanorum, quorum, vt Ictus Pomponius b) scribit, ex eo fluxit appellatio, quod Imperatores captiuos vendere, ac per hoc seruare, nec occidere consueuerint, magnopere adhuc differre noto notius est.

§. 2.

a) Carolus Marthias Daegener in Epistola ad Respondentem scripta in fine diss. de abusu qui circa praestationes rusticorum plerumque occurrere solet habita Lips. 1721. verbis: Deo fit laus, quod nec hodie deficient iudices probi, eruditi et prudentes, qui non, nisi secundum acta et probata, indicant omnemque respectum personarum abnuunt. Alias enim rusticorum fors sine dubio foret durissima etc.

b) in L. 239 §. I, D. de V. S.

§. 2.

Consideratio huius differentiae, cum inferuiat tractationi nostrae, antequam ad scopum ipsum nobis propositum, progrediamur, paucissimis eam praemittamus, non plane ingrati Lectori futurum speramus. Romanos inter homines atque personas grauer distinxisse et in hac distinctione differentiam inter Seruos et liberos homines quaesuisse constat. Personam illi hominem cum statu certo consideratam vocabant, et, quam diuersum sibi cogitabant statum tam diuersam sibi repraesentabant personam, illum vero, cui nullum statum tribuebant, personam esse negabant. Ideam status igitur ante omnia praemittamus necesse erit.

§. 3.

Philosophus forsitan atque Grammaticus, cogitans statim de Germanica voce Zustand, eiusque vulgari notione definit statum per complexum illarum determinationum, quae enti cuidam inexistentes cum ente cogitantur. Nos vero cum ICTis definimus statum per *determinationem* quandam *rationem existentiae certarum qualitatum continentem*. Secundum hanc statum in sensu juridico definitionem varia legum et ICTorum, enuntiata explicanda veniunt. Ita si legimus: status hominis est diuiduus, distractionemque admittit c): quilibet per stipulationem statum seu conditionem tuam grauare potest d) alterumue hominem se redderet, e) status personae et veritas facti attendenda est f): status is alicuius esse videtur, in quo ipse deprehenditur, donec contrarium doceatur, g) haec omnia certe

c) Dauth. in tract. de test. num. 150. pag. 135.

d) Mascard Concl. 1405.

e) Azeved. constitut. Hispan. tom. 4. tit. 3. num. 3. Mandelius consil. 12.

f) cap. 6. X. de sentent. excommun.

g) Cap. 12. §. idem. de sent. excom. in 6to.

certe non iuxta definitionem philosophicam, sed tantum iuridicam, explicationem veram admittunt h).

§. 4.

Determinatio illa iam continet rationem existentiae qualitatum vel moralium vel physicarum. Si prius statum habes *Civilem*, si posterius, *naturalem*. Status naturalis, ut facile est perspectu, tam multiplex cogitari potest, quam varias in homine quae tali deprehendimus determinationes rationem existentiae huius vel illius qualitatis physicae continentis. Sic, ut praecellentes memoremus, primo loco se offert *status humanitatis*, qui est determinatio continens rationem existentiae illius qualitatis, ob quam quis homo dicitur, quae qualitas ex forma cognoscitur externa.

§. 5.

Porro cogitamus statum *natiuitatis* in homine ab utero viuo naturali modo separato. Romani enim partum in utero non hominem sed spem hominis tantum appellabant, alius quoque nascendus et metonymice venter, Embrio vocatur. Habemus statum *aetatis* iuxta quem homines distinguimus in infantes, puberes et viri potentes, impuberes et viri nondum potentes, in maiorenes, minorenes, infantiae et virilitati proximis etc. Datur porro status *sexus* pro cuius diuersitate homines vel sunt masculi vel feminae vel hermaphroditae seu androgini, si dantur.

§. 6.

Nec praetermittendus est status *integritatis*, vi cuius homo consideratur vel tamquam completus, vel tamquam incompletus, ratione mentis tam, quam ratione corporis et s. p. Omnibus

h) ita e. g. philosophus existimabit impossibile esse, hominem quemquam per stipulationem complexum determinationum eidem inexistens mutare aliumque hominem se reddere posse.

Omnibus hisce statibus sane maxime diuersa iura diuersaeque obligationes tribuuntur. Et ille tantum qui sibi haec iura hasque obligationes tribuere potest, ille inquam, in quo deprehenditur determinatio continens rationem existentiae iurium et obligationum ex recensitis statibus naturalibus profluentium, statum se habere et personam cum statu naturali considerata esse, de se praedicare potest.

§ 7.

Serui i) Romanorum erant res in bonis dominorum existentes. Conditio illorum tam dura tam crudelis erat, ut ne quidem respectu status naturalis personae dici possint, nullo propemodum gaudebant statu, tam tristis fors illis ceciderat, ut vix et ne vix quidem humanitatis status illis tribuendus. Status *humanitatis* efficit, ut, qui eo gaudet, homo reputetur. Serui Romanorum bestiis et quadrupedibus equiparabantur k) dominorum suorum coeco arbitrio adeo erant subiecti, ut vi iuris vitae ac necis pro lubitu illos occidere liceret l). Serui Romanorum pro nullis habebantur m) mortuis comparabantur n) et quae ex seruorum contuberniis procreabantur, non homines nec spes hominum sed serui statim odioso nomine compellabantur o) ex quo apparet, ne *natiuitatis* quidem statu Romanorum seruos fuisse gauisos.

§. 8.

- i) quae appellatio etiam ad ancillas refertur L. 40. §. 1. D. de V. S. proinde Seruis legatis etiam ancillae debentur L. 101. in fin. D. ibid. L. 2. et 3. ad L. Aquil.
- k) L. 2. §. 2. D. ad L. Aquil. ibi: ut igitur apparet, Seruis nostris exaequat quadrupedes, quae pecudum numero sunt et gregatim habentur, veluti ouas, capri, boues, equi, muli, asini. Gronwegen ad L. 9. de quaestione.
- l) L. 1. §. 1. D. de his qui sui vel alieni iuris sunt.
- m) L. 32. D. de Reg. Iur. L. 1. de iur. delib.
- n) L. 59. in f. ff. de Condit. et dem. L. 209. de Reg. iur. L. 32. §. 6. ff. de con. int. V. et U.
- o) L. 3. C. de incest. et inutil.

§. 8.

Aetatis status nullius plane effectus erat penes seruos romanos, nullarum qualitatum determinatio. Per naturam quidem non omnes eiusdem erant aetatis, infantes et adulti inter feruorum gregem non poterant non esse sed nullam haec qua effectus producebat distinctionem naturalis differentia. Semper in censu rerum aestimabantur p) erant quidam ex iis glebae adscripti, qui pro parte fundi habebantur q) vnde Seneca r). Seruus mei mancipii res est; nulla plane in illos cadebat obligatio. Siue fuerint maiores, siue minores s) semper nullius iuris reputabantur t). Eodem modo status *sexus* omnium effectuum erat expers. Serui et ancillae vt supra docuimus u) eadem appellatione comprehendebantur, et quidquid de seruis statutum erat, idem etiam ad ancillas applicabatur, vnde et ancilla quibusdam venit sub nomine mulieris ferui v); et seruis legatis, etiam ancillas deberi recte putant, quasi commune nomen vtrumque sexum contineat; quid quod Paulus ancillam defloratam, seruum stupratum dicat w).

§. 9.

Nullam denique qualitatis existentiae rationis in Seruis Romanis habebat Status *integritatis* determinationem. Bestiis enim

- p) L. 1. §. 1. de rer. diuis. §. 1. Inst. de reb. Corp. et incorp. conf. Aristot. Lib. 1. politic. cap. 3. et Lib. 9 Ethic. Cap. 11.
- q) Bald. in L. 1. Cod. de ser. fugit. Col. 6. vers. tertio pono. L. 1. C. de S. S. Eccl. ibique Godof. not. 12. L. 112. D. de legat. 1. adv. L. 1. C. de agricolis et Censit. et Colon.
- r) Lib. 5. de Benefic. cap. 19.
- s) L. 22. D. de Cap. min. L. 43. de V. O.
- t) L. 3. in fin. D. de Cap. min.
- u) not. i.
- v) Modestinus de Leg. III.
- w) in L. 21. D. de offic. praesid.

B

enim atque quadrupedibus Seruos fuisse adnumeratos, supra iam probauimus x) criminum quorundam seruos reos fieri posse negabant Romani y) nullumque arbitrii ius istis tribuebant z) contumeliam atque iniuriam istis inferri posse non largiebantur a) quin ne domino quidam ob conuicia Seruo dicta erga tertium competeat actio, nisi corruptus eo factus seruus ideoque damnum in re sua passus fuerat Dominus. Ex his omnibus et quæ magis tristia de conditione Seruorum Romanorum Scriptores atque Leges lectorum sistunt oculis, facile apparet, ne cum statu quidem naturali, Romanorum ex principiis, Seruos consideratos, ideoque hos ne quidem quoad statum naturalem pro personis fuisse habitos. Nec obstant Leges, quæ cum Statu naturali consideratos Seruos fuisse personas notum facere videntur b) quum hæc vocabulum *personæ* in significato philosophico, vi cuius Persona dicitur Substantia intelligens adsumant; quo significato utique Seruus quoque in iure Romano persona fuit.

§. IO.

Si per probata hætenus Serui Romanorum ne quidem cum Statu naturali considerabantur, sane multo minus adhuc in relatione ad Statum Civilem personæ dici poterant c). Erant enim res in proprietate et bonis dominorum existentes. Nullum habebant caput, nullius plane iuris aut obligationis ciuilis erant capaces. Non modo libertate igitur carebant. Sed et Ciuitate hinc omnibus iuribus cum ista connexis atque familiae prærogatiuis. Ne per manumissionem quidem fiebant liberi per excellentiam et ciues optimo iure tales d), sed
liberti

x) not. k.

y) vid. L. 23. 24. C. ad L. Iul. de adult.

z) L. 68. de V. O.

a) §. 3. t. de Iniur.

b) conf. Heinecc. in Elem. Iur. Lib. I. Tit. III. §. 77.

c) erant ἀπρίσωποι vt ait Theophil. init. de stipulat. Seru.

d) Ciues optimo iure tales illi denumerant.

liberti tantum e) mox liberti Ciues Romani, mox latini, mox dedititii. Ipsi illi, qui per manumissionem liberti Ciues Romani facti erant nondum proprio arbitratu viuere poterant. Debebant enim illis, qui manu illos miserant, quosque nomine patronorum insigniunt Leges Romanae, inaeestimabile illud Beneficium, quo ex rebus personae erant facti. Huius vi Beneficii manumissi erant obligati ad *obsequium*, (quod vocabulum idem cum germanico illo *Ergebenheit*, item: *Verbindlichkeit zur Leistung allerhand Arten von Gefälligkeiten*, denotat, (patronis praestandum, iis saepius copiam sui faciendum (*Cur zu machen*); solemnioribusque occasionibus comitari et sequi patronos; obstricti erant ad operas officiales patronis praestandas et s. p.

§. II.

Denegabatur Seruis ius connubii f). Nuptias celebrare non poterant. Viuebant in Contubernio g) nulla inter eos locum habebat cognatio praeterquam quod inter ascendentes et descendentes non esse poterat contubernium h) et Serui ex eiusmodi contubernio nati in parentum potestate non erant i). Cum ipsi Serui res essent in bonis domini existens patet, eos plane nihil sibi sed omnia tantum Dominis suis acquirere potuisse

1) qui uxores duxerant, testatione interposita, se liberorum quaerendorum causa id fecisse et actu procreauerant filium.

2) qui Romae triennio inter vigiles militauerant.

3) qui naue decem millia modiorum frumenti Romam transportauerant.

4) qui aedificium Romae construxerant, vid. Heinecc. antiq. Rom. Lib. I. T. 5. §. 12. Sueton. in Claud. cap. 19, etc.

e) t. t. I. de libertis.

f) Vlp. fragm. Tit. 5. §. 5.

g) L. 14. §. 3. de Ritu nupt.

h) L. 10. §. 5. ff. de grad. tit. I. de seruii cognat. §. 10. I. de nupt. L. 8. L. 14. §. 2. ff. de ritu nupt.

i) L. 3. C. de incest. nupt.

ruisse k). Nec obstat Sententiae nostrae idea peculii l) quod in iure nostro vocatur substantia, quam seruus (vel filius familias) a rationibus domini (vel patris) separatam habet. Non enim vocabulam *habet* ita interpretandum hic est, ac si seruus talem substantiam sibi ipse acquisiuerit et dominium eiusdem sibi habuerit. Peculium enim semper manebat domino, dominus ipse hanc particulam bonorum a tota bonorum substantia discreuerat seruoque administrandam atque utendam concefferat m) quare peculiotenus qui agere vellet, non certe contra seruum sed contra dominum actionem suam dirigere debebat. Porro exinde fluit, quod nec commercium n) exercere valuerint, quum plane non haberent, quod eorum dispositioni esset subiectum.

§. 12.

Haec erat quondam tristissima conditio seruorum Romanorum paucissimis enucleata, quum omnia penitus exhauriendi et tempus et vires nobis deficiant. Quanta fors gentis nostrae rusticae quanta hominum priorum conditio distet ab illa iam facillimum erit breuissimis demonstratu. Gentem rusticam, seu rusticos in sensu generali, omnes dicimus ruri degentes, vnde etiam appellationem duxisse videntur. Ruri degentes in Germania et in specie in megapoli distinguuntur in liberos homines et homines proprios. Ad liberos quod at-

rinet

k) L. 79. D. de acquir. l. omit. hered.

l) Consueuerunt Quirites, vt filiorum seruorumue suorum indagarent exercerentque ingenium, industriam et fortunam, de substantia sua primo pecudulas quasdam, mox pecuniolas (vnde peculii natales accessit Ulpianus in L. 5. D. de pecul.) immo postea integros fundos seorsim vtendos atque administrandos iisdem committere atque addicere: retentu interim sibi peculii istius dominio, accessionibus ac iure revocandi.

m) L. 4. §. 1. L. 26. D. de pecul.

n) Commercium est emendi vendendique inuicem ius ait Ulpian. Tit. 19. §. 5. add. L. 5. D. de Iust. et Iur. interdum tamen latius patet hoc vocabulum L. C. de Commerc. de negat.

tinēt homines rusticos non est quod comparationem eorum cum Seruis Romanis periclitemur o). Habent enim hi non statum moralem tantum absque vlla exceptione, verum et ciuilem; et sunt ideo, vt ideis Romanorum vtamur, personae. Statum hos quoque ciuilem habere inquam. Etiam si enim ciuibus in arctiori significato, certe cuiusdam ciuitatis se adnumerare non possint, tamen iure commerciorum p), connubii gaudent, habent personam standi in iudiciis, sibi met ipsis adquirent acq̄sitaque per testamenta et ab intestato ad suos transmittunt proximos cognatos vel inter viuos pro arbitrio disponunt. Domino praedii non vltra limites contractus cum ipso initi tenentur, quin in casibus qui contractum cum domino vel propriam personam domini praedii concernunt ne iurisdictioni quidem huius sed potius Dicasteriorum prouincialium subiecti sunt nisi per pactum speciale etiam dictis in casibus praedii se domino subiecerunt q).

§. 13.

Media Romanorum Seruos inter & illos nostrorum rusticorum plenam qui habent libertatem, iiquos homines proprios nominamus, quasi incedunt via. Non vbique per Germaniam eadem est eorum conditio, quare ad patriam potissimum respicere iuuat. Habent statum vtique naturalem. Nemo enim sane iis hodie statum *humanitatis* denegare audebit. Sunt Homi-

- o) qui multiplicis sunt generis vt Pensionarii, Secundum naturam Conductorum considerandi, artifices, Meyerhüter, Landsiedler etc. Einlieger, Tagelöhner, Frenschulzen, de quibus vid. Tractatio Domini Praefidis in den 21. Stück der gelehrten Beyträge zu den Mecklenb. Schwerinschen Nachrichten vom 26. May 1764.
- p) nisi hoc per leges prouinciales ex ratione politica restrictum est, vti megapoli factum per Legem fundamentalem, quae vocatur der L. G. G. Erbvergl. im 14ten Articul. Addatur ordin. Polit. de 1572. Tit. vom Gewerb und Handthirung der Bauern mit den Bürgern in den Städten.
- q) cit. Lex prouinc. fundament. §. 412. et 413.

Homines, ideo quidquid in jure nostro vel generaliter de homine qua tali disponitur, illud de hominibus nostris propriis praedicare etiam licet. Vita, fama et sanitas eorum non mero dominorum, quorum alias in potestate atque proprietate sunt, arbitrio atque crudelitati expositae sunt, utpote quibus jus castigandi competit quidem eo in casu, quando homo proprius seruitia non praestat, vel generaliter obligationibus suis ita satisfacere recusat, ut finem licitum propositum per illos assequi Dominus non valeat. In causis grauioribus autem atque delictis oportet dominus via juris atque formato sollemni iudicio cognoscere de malefacto, in corpus delicti secundum legum praescriptum inquirere sententiamque ab impartialibus exteris et quidem integris facultatibus juridicis latam publicare publicatamque exequi. r)

§. 14.

Natiuitatis non minus statu nostri gaudent homines proprii atque *aetatis*. Recte et illos comprehendit distinctio nostra inter homines iam natos atque adhuc nascituros. Leges, quidquid nostrae intuitu nasciturorum statuerunt hominum, v. c. quod pro natis habeantur, quoties de eorum fauore agatur, illud et ad nascituros ex mulieribus hominum propriorum recte adplicatur.

Dicemus infra homines nostros proprios iurium atque obligationum esse capaces. In diiudicandis hisce omnino diuersitas aetatis consideranda venit, sic in causis hominum propriorum ciuilibus inter minorennem et maiorennem in patria potestate s) adhuc constitutum et non amplius in ea viuentem, ad certitudinem juris vel obligationis inde colligendam, ut et eodem modo in Criminalibus, ad gradum moralitatis eo cognoscendum, grauius distinguimus, iisdemque regulis, secundum quas causas liberorum hominum perpendimus, et in diiudicandis causis propriorum hominum, utimur.

Porro

r) vid. P. G. G. Erbvergl. §. 425. et tot. Artic. 19.

s) quam etiam hom. propriis in liberos suos competere certum est. Stat. de Seruit. person. Lib. 3. Cap. 17. n. 3.

Porro differentiam omnino admittimus inter homines proprios, prout vel masculi vel feminae sunt, vel integritate corporis atque mentis gaudent vel non, hoc est, tribuimus illis quoque status *sexus et integritatis*. Infra videbimus, hominibus nostris propriis jus Contractuum competere. In hac materia status hic uterque ob singularem effectuum differentiam imprimis venit considerandus. Homo proprius integritate corporis beatus a Domino suo ad operas indeterminatas quas-cunque, modo vires illius non plane labori impares sint, recte adigitur, non ita si tibi aegrotum, mancum aliumque fingere velis.

Integritate mentis qui caret homo proprius valide non contrahit iisdem casibus, quibus liberum hominem adeo tristis fortis valide contrahere negamus. Vxor hominis proprii valide pro marito intercedit aequae ac pro tertio, sed is, cui intercedit, probe curare debet valide et rite hoc fieri. Has intercessionem etenim eadem illae comitari debent solemnitates, quas iura in intercessionibus mulierum liberorum hominum obseruandus praescripserunt. Hi et quos alios tibiingas naturales status hominibus nostris propriis plenissime quoque sunt tribuendi, seu, ut omnia paucis comprehendam: Sunt homines nostri proprii personae cum statu naturali considerati.

§ 15.

Sed an idem etiam de illis ratione status Civilis praedicandum sit, quaeritur? Si *ICTos* consulimus mirum in modum diuersas ab iis reportamus Sententias. Hic istos Seruis comparat, ille libertis, hic anonymis et adscriptitiis, ille magis Seruis quam adscriptitiis t) proque diuersitate status illorum, quibus Similes illos esse sibi fingunt, iura illorum atque obligationes determinant. In eo omnes tamen conueniunt

t) nomina *ICTorum* ita dissentientium intuitu h. propr. vide in Strykii V. m. ff. Lib. I. Tit. 5. §. 5. Legi merentur Dn. Schlockwerder obseruationes iuris romani atque germanici in doctrina de seruis praecipuis eorum definitione quae Lipsiae 1765 prodierunt.

unt vno quasi ore, quod homines proprii nostri eiusmodi subiecta sint, in quae iura et obligationes cadere possunt. Iura quod attinet experientia quotidiana et omnes hanc materia illustrantes *ICTi* patrii testantur, hominibus propriis nostris competere ius connubii, in eo tantum restrictum, vt absque praescitu atque Consensu Dominorum matrimonia inire non possint t), item ius testamenti factionis ita, vt bona sua propria ad quemcunque transmittere possint et non minus ius contractuum quo vendere et permutare ac quocunque alio modo inter viuos de bonis suis propriis disponere v) eaque in iudiciis et tribunaliibus, ad quae accessus illis patet w) defendere possunt.

§. 16.

Ex his quae modo dixi effectibus dominii quilibet colliget, homines nostros proprios bona sibi acquirere atque habere posse propria, Dominorum suorum dispositioni non subiecta, nec ad *To* suum illorum pertinentia. De his bonis illis ius disponendi pro lubitu inter viuos et mortis causa, quin super illis ipsis cum Dominis contrahendi, competere x) dixi; et, vt breuibus me explicem, sunt personae cum statu Ciuili consideratae. Obligationes eorum vero ex destinatione facile sunt deriuandae. Licet enim neganda istis non sunt iura supra citata, tamen personae eorum Seruituti sunt obnoxiae et in proprietate dominorum constitutae. Sie sind ihrer Leiber nicht mächtig, sondern ihrer Herrschaft samt Weib und Kindern mit Knecht

- t) Gefinde etc. *Ordn.* de 1654. Tit. 2. quod Sana ratione vtique innitur, quia domino non denegandum est ius explorandi vtum matrimonium Seruitiis incommodum inferat.
- v) de quibus omnibus pluribus agit *Stryk c. 1. §. 6. 7. 8. Dn. Praefes diss. sua inaugurali cap. 3. §. 13. 14.*
- w) *Mev. ad Iur. Lub. Lib. 1. Tit. 3. §. 40. Tit. 4. art. 2. §. 27. etc.*
- x) *Stryk c. 1. §. 7. ibique cit. Stamm. et Cothmann. Mecklenb. Vol. Ord. de 1572. Tit. 19. §. 3. ibique verba: dann so hoch sich eines jeden Haab und Eigen, dessen er zu vergeben und zu verschenken zu Rechte mächtig etc.*

Knechtschaft vermand y) ad operas indeterminatas praestandas istis tenentur, et quum primitiua illorum destinatio in cultura agrorum consistat, inde glebae adscriptis aequiparantur z) id quod tamen tz) eatenus tantum, quatenus praedium et seruitia inde domino praestanda respicimus, largimur, cum praediis tamquam portio et pars illius a) venduntur et alienantur. Ex haecenus recensitis ideam hominum propriorum hanc nobis concipiendam habemus, quod sint homines, quoad personas in Dominio alterius existentes ratione glebae et seruitiorum praestandorum dominis acquirentes, aliis vero ex causis iis obuenientia sibi retinentes b). Quare et ab aliis c) definitur homo proprius cuius seu subditus alterius dominio contra naturam subiectus.

C A P V T. II.

§. I.

Diximus atque probauimus, homines nostros in megapoli proprios sibi posse adquirere et actu habere bona propria, illorum dispositioni arbitrariae subiecta, quorum intuitu praediorum Dominis plane nullum ius tribui potest.

§. 2.

y) Mecklenb. Gesinde etc. Ordn. Tit. 2. §. 1. Mev. p. 4. d. 22. Lubentes hinc Schlockwerdero l. c. §. 8. pag. 37. subscribimus, nulla ratione dicendum esse, homines proprios esse personas liberas nec nisi intuitu praediorum seruitia ab iisdem praestari.

z) Mev. c. 1. p. 3. D. 8.

tz) cum Hoppio in Comment. Inst. lib. 1. Tit. 3. §. 4. in vsu mod.

a) Mev. l. c. p. 1. dec. 69. n. 1. et p. 8. d. 224. n. 1.

b) inde ab Hoppio c. 1. citatus Frank in der Kaiser-Chronick fol. 241. ita: Leibeigen seyn, heißt gleichwol eigene Güther haben; aber seinen Leib nicht dürfen verrücken unter andere Herrschaft, ohne seines Herrn Vorgunst und Willen.

c) vid. Schlockwerder l. c. §. pag. 17.

C

§. 2.

Si quaeris, quodnam bonorum genus hic intelligendum sit? aliud principium, quam quod respectu liberorum hominum iura docent nostra, stabiliendum non largior. Quum igitur secundum ius commune dominus quilibet illius rei praesumatur quam possidet c) haecque regula eo firmior tenenda, manet, quo magis reipublicae interest, quod dominia rerum certa sint, et quilibet bonis suis quiete, secure, et absque timore, a quouis maligno habendi cupidine ducto eum turbari, uti possit, quum, inquam, explorati iuris sit, quod quicumque rem in alterius possessione constitutam, suam esse asserit, potius suum ius in petitorio probari debeat: in regula hominibus nostris propriis omnium illorum bonorum dominium tribuere licebit atque proprietatem, quorum in possessione constituti deprehenduntur, ita ut dominus vel tertius ille, qui rem suam esse asserit, dominium et potius ius probare debeat.

§. 3.

Attamen leges provinciales nostrae d) unicam nos docent ab illa iuris communis aegula exceptionem intuitu gentis nostrae rusticae atque hominum priorum. Iniungunt scilicet illae, agros prataque fundi dominis absque vlla exceptione, remora atque impedimento reliquenda esse, nisi praeter possessionem vel praescriptionem titulum quemdam specialem docere et sufficienter probare possint. Quae legis dispositio nemini sane hoc casu singularis videri poterit, quia domino totius praedii in regula non possunt non omnes istius partes attribui e) et quia ille, qui certam partem totius cuiusdam, magis adhuc

c) Mev. Dec. P. 1. Dec. 53. n. 8. Gail. Lib. 2. obs. 45. in fin. Carpz. Iprud. for. p. 2. const. 14. defn. 25. n. 9.

d) Landes-Grundgesetz. E. V. § 325. Landes-Reversalen de 1521. Select. iurid. Rost. fascic. 1. spec. 3. qu. 4.

e) totum enim singulas continet partes, quia in integrali toto comprehenditur

adhuc si est natura indiuiduum et corpus vnitum f), suum esse asserit, hoc utique irregulare probandum habet g). Vnicam hanc dixi exceptionem, atque aliam quamcunque me plane in odium hominum propriorum non admittere, assero.

§. 4.

Praesidium, quod consistit in instrumentis rusticis, quae fructus quaerendi, cogendi et conseruandi gratia parata, in frumento ad sationem destinato, in pecore agriculturae inferuienti et supellectili ad oeconomiam hominis proprii necessaria h), hoc, inquam, praesidium, quod germanice vocant *Die Hofwehre* non aequè domini fundi esse proprium dici potest. Rusticus et homo proprius, cui per supra demonstrata ius bona propria adquirendi et sibi habendi denegari non potest, intuitu horum bonorum, ad praesidium pertinentium praesumptionem illam iuris i), ex possessione profluentem, pro se militantem habet, quae onus probandi in Dominum, praesidium

ditur quaelibet eius pars L. 1. §. 4. ff. de V. O. L. 19. D. de vsufr. leg. L. 110. 113. D. de R. I. L. 7. D. de Exec. rei iudic. et vna parte integrali sublata totum esse definit. L. 23. ff. de vsuc. L. 49. ff. de rei vindic. L. 9. D. de seruit. praed. vrb. L. 98. §. 8. in fin. D. de solut.

- f) quale fundum dicit, ideoque parte tradita totum tradidisse asserit L. 2. princ. ff. de acquir. possess.
- g) facile ex dictis patet, nobis tantum sermonem esse de parte fundi illius dominii, cui rusticus vt homo proprius additus est. Si enim eiusmodi homo proprius in fundo alterius domini partem agri etc. sibi adquisiuit, hancque per immemoriam temporis tractum possidet, ex hac possessione erga dominum fundi utique pro rustico praesumptio dominii militat, suosque in iure effectus producit.
- h) vid. Tornov. de feud. Meckl. part. prior. Sect. 5. §. 10. p. 624. sq. Rhodius in diss. de immobilibus priuatorum allodialibus Cap. 1. §. 13.
- i) quam cum Schaumburg. Comp. Dig. Lib. 22. Tit. 3. §. 10. et II. argumentum probabile per legum approbationem de eo quod verum esse potest, ex circumstantiis causae inter se connexis desumitur.

um ad rō suum pertinere asserentem, deuoluit k). Et aequitati et iuri communi hanc nostram sententiam conformem, nec patriis sane explicatis contrariam esse legibus, iam paucis sumus probaturi: a Lectoribus, vt sepositis paululum praeiudicatis forsan opinionibus, praxeos erroribus et auctoritatum fallaciis posthabitis, argumenta nostra penitiori disquisitione atque examine non plane indigna censeant, obseruanter perentes.

§. 5.

Aequitatem sententiae nostrae a nobis audiendi cupidus intueatur, rogamus, vel mente sibi praesentes sistat personas nostras, quas homines proprios compellamus. Obligatio eorum principalis erga fundorum dominos in seruitiorum et quidem indeterminatorum praestatione consistit. Iuris sui, eiusmodi seruitia ab iis desiderandi, optime gnari seduloque eidem inuigilantes domini ita inprimis nostris temporibus eo abuti consueuerunt, vt his ita illorum coeco fere arbitrio subiectis hominibus paucissimis temporum spatiis, quibus sibi suisque bona propria acquirere valeant, vacuis relictis, concatenatis illos defatigent adeo laboribus; vt quae bello, contagine vel aliis tristibus fatis amiserunt, a miserandis istis hominibus reposcendi quasi legem sibi condidisse videantur. Intueatur illos, inquam, breuiolas numeret horas, quibus priuatis suis negotiis proprii commodi gratia inseruire possunt; et ipse fatebitur, crudelissimum et iniquissimum istud fore iudicium, quod praediorum et personarum dominis auctoritatem, priuandi eosdem pro arbitrio iis rebus, in quibus adquirendis saepe numero totius vitae sudorem atque labores impen-

k) ea enim praesumptionis virtus est, vt onus probandi transferat in aduersarium L. fin. ff. quod metus causa L. 5. de prob. Alciat. in tract. de praef. reg. 3. praef. 1. n. 4. Carpz. Lib. 5. Resp. 71. n. 10 et regulariter possessor ita est priuilegiatus, vt onere probandi grauari nequeat, Martini in Coment. forens. Tit. 20. §. 1. n. 336. 337. Carpz. part. 1. Const. 16. Dec. 23.

impenderunt, concedere, et cumulis diuitorum dominorum
vnicum Vriae agnum adicere non erubescit,

§. 6.

Nimum me, dixerit forte quispiam, excurrere in cam-
pum meditationum essentiale theseos propositae non necessa-
rio tangentium. De eo, fortassis iniiciet, hic sermo non est,
vtrum Dominorum coeco arbitrio permittendum sit, inuidis
atque crudelibus manibus proprios homines priuare rebus suis
sibi priuatiue aequifitis; relictam esse, omnes libenter largi-
entur, iis facultatem, probandi in tribunalibus prouinciarum,
quorum accessum illis patere supra didicimus, praesidium quod
possident, pertinere ad τὸ suum. Quod si felici successu per-
actum est, dominus abstinere vtique debet a concupiscentia rei
alienae. Quoties autem in probatione deficit aggens in iudicio,
praesumptionem iuris pro dominis militare tantum est quod asseri-
tur. Ast iterum ragamus, intueamur ipsos homines proprios et
comparemus cum ipsis dominos. Hos vel ipsos scientiis imbutos,
vel saltem doctis viris circumdatos vel facultatibus, illorum consi-
liis vtendi, beatos reperiemus. Horum in manibus inueniemus
quaecunque instrumenta et chartas, praediorum iura concernen-
tes, sollicitos fere per totam megapolin istos reperiemus ad confi-
ciendum inuentarium, quamprimum vel instruitur homo pro-
prius vel in locum demortui successor alius glebae adscribitur;
et fateri non poterimus non, facillimum istis futurum esse ne-
gotium, onus probandi, praesidium ad τὸ suum pertinere, in
se recipere, et, quoties bonates causa eorundem, felici successu,
prosequi. E contra homines oculis se sistant proprii rudes,
omnis scientiae ignari, summa cum paupertate adeo dimican-
tes, vt Iureconsultorum plerumque auri sacra fame laboranti-
um consilia haut implorare, nec ad iustitiam auxiliatricem oculus
erigere valeant: videbimus illos, qui vix ideam vocis: pro-
batio, sciunt, quomodo ad eam in posterum suscipiendam se
praeparare debeant, plane ignorantes, quin plerosque, quo-
rum praesidia a proavis et abavis ad istos peruenerunt, vera
impossibilitate probandi veritatem suppressos reperiemus, et

ex his omnibus certo concludemus, eos, qui onus hoc probandi humeris hominum priorum imponunt, re vera nil mitius adferere, quam quod dominis pro lubitu illud ad se rapere, liceat quod illorum non est, sed pauperes illi homines totum per vitae curriculum sibi acquirere studuerunt, nec amplius quisquam dubius haesitabit, naturalem aequitatem sententiae nostrae calculum adiacere suum 1).

§. 7.

Non vero naturalis tantum aequitas, sed et ius commune dimicat pro nostra sententia. Haec per notoria affirmanti imponit probationem, et eousque, dum illa expedita fuerit, pro negante praesumit, maxime si hic in possessione constitutus est. Iam ponamus speciem dominus praedii amplius non vult, hunc hominem proprium manere in statu, quo haecenus fuit, desiderat domicilium, cui haecenus inhabitauerat, vacuum praestet, (das Gehöfte räumen) praesidium vero sibi relinquat; certe quilibet nobiscum contendet, asserere hoc casu dominum praesidium ad *res* suum pertinere, homo proprius, quocumque est, negat, quid naturae rei et iuri conuenientius dici potest.

1) Non possum non, quin laudem morem hinc inde receptum, conficiendi libellum, praesentibus tamen omnibus, quorum interest, quo recensio continetur personalium aequae ac realium praestationum, quem *Erbbuch*, *Eigenbug*, *Eigendienstbuch*, *Erdbuch*, cuius Termini postremi alius in *Hollatia* est significatus, quem suppeditat *Dn. de Westphalen* in praefat ad tom. IV. monument inedit. pag. 104. docere solent. Quum singula hocce libro notata praelegantur rusticis, immo subscriptione eorum, vel saltem praesentium testium corroborentur, et tum demum notarius instrumentum rei ita peractae subiiciat; merito huiusmodi libellus eadem vi probandi pollet, qua publicus. Utinam in patria quoque, tali ratione succurrere egenis potentiorumque coercere cupiditatem, omnia ad se rapiendi, ut et multis occurrere litibus publica introductum esset lege. Pluribus naturam horum librorum explicant *FreiSteben* de libris censualibus th. VII, X, *Eugavius* program. de librorum quos *Grenzlager-Bücher*, *Fluhrläufer*, *Erbbücher*, und *Heberegister* dicere solemus forma continuatione, renouatione fideque varia §§. 34. 38.

potest, quam quod domino asserenti onus probandi incumbat? Factum enim negantis nulla est probatio m). Accedit, quod idea praesidii magnopere variet, nec adeo explorata vel certa sit, ut absque timore erroris dicere liceat, haec res necessario huius hominis proprii praesidium efficiunt, sed potius tantummodo ex casibus similibus argumentari debeamus: hic vel ille homo proprius haec seruitia hinc eadem praestit, ad quae praestanda praesens subiectum obligatum fuit, has res, teste inventario vel propria confessione illorum praesidium efficere ipsi asserunt, ergo et praesens subiectum easdem res tamquam praesidium habeat necesse est, cuiusmodi argumenta tamen saepissime in detrimentum paupertatis fallere non tantum possunt sed certe solent.

Iam dominus praedii praesidium ab homine proprio reposcens non tantum asserit, a se vel antecessoribus suis hoc, quod vindicat, rustico datum fuisse; sed et, istud praesidium in eadem quantitate et qualitate, qua homo proprius illud accepisse perhibetur, iterum sibi restitui ac reddi vult. Contendit ideo hanc quantitatem hanc qualitatem habuisse praesidium eo tempore, quo ex *eo* suo dominorum in hominem proprium translatum est, quid quaeso certissimi magis iuris est, quam dominum qualitatem, quam allegat, probare debere? n) Explorati enim iuris omnes esse contendunt, quod quoties ad actum certa qualitas requiritur, non sufficiat, actum ipsum probasse, nisi et qualitas requisita simul probetur. o) Et quod illo in casu praesumptionibus locus non relinquatur. p)

§. 8.

- m) c. 39. X. de sentent. excommunic. c. 6. q. 5. c. 23. X. de elect. c. 5. X. de renunciat. c. II. X. de probat.
- n) DD. in L. 2. §. diem ff. quemad. testam. aper. et in L. 3. §. istis omnibus c. de Episc. et Cler. Tiraquell. de retract. consang. §. 8. gloss. 7. n. 1. Paris. conf. 152. n. 5. Menoch. conf. 1. n. 49.
- o) L. 4. §. 12. ff. de vi bon. rapt. L. 1. §. quod autem ff. ne quid in flum. publ. Mynsing. 4. Obs. 30. Gail. de pignor. Obs. 4. n. 1. et Lib. 1. Obs. 3. n. 6.
- p) Afm. de Execut. cap. 29. n. 10. Heig. quaest. 16. n. 17. p. 2.

§. 8.

Sed quid cerebrina aequitas vestra, quid anxiarum conclusionum auxiliis ex regulis quibusdam juris communis generalibus deducta sententia contra legum dispositionem, contra apertum statutorum prouincialium tenorem, contra fidem ex historia profluentem, contra res iudicatas et virorum maximi nominis auctoritatem, vlllo modo valere potest, vno quasi ore clamitantem audire mihi videor ingentem contra sententiarum cohortem. Sed bona verba quaeso! Res sane nondum adeo explorata est, fortassis auctoritas vel aliae causae impediuerunt multos, quominus penitus fontes, ad quos prouocare lubet, explorauerint. Audiamus argumenta, respondeamus ad illa et beneuolus lector deciderat. Ad ius romanum et statum seruorum huius gentis prouocare non licebit. Nullius igitur valoris est, argumentum ab istorum conditione forsitan desumendum, supra enim iam docuimus, homines nostros proprios nullo fere respectu cum istis venire comparandos, quum, quae seruis illis plane denegabantur, ius bona propria acquirendi, habendi, commerciorum et similia nostris hominibus propriis deneganda non sint. Pariter conditio horum obstat argumento, quod cui ius proprium in personam et corpus alicuius competit, illi eo magis ius in bona tribui debeat, et quod cui liceat hominis cuiusdam omnes actiones in suam vtilitatem dirigere, illi certe non deneganda veniat potestas, impediendi, quo minus talis homo quidquam proprii sibi acquirat, potius efficiendi, vt adquisita non suis, sed domini dirigentis rationibus adscribat. Haec inquam argumenta nullius sunt ponderis, quum hominibus propriis nostris, praestitis debitis Domino seruitiis, ius sibi bona acquirendi propria denegare et iuribus notoriis et obseruantiae contrarium esset futurum.

§. 9.

Sed annon praesidium rusticorum consistit in instrumentis ad perpetuum praedii vsum destinatis, ideoque ab eo
non

non separandis? Dubitandumne est, illa pro parte fundi secundum jus commune esse censenda, quae naturam illius ita induunt, ut de iis idem iudicandum sit ac de ipso fundo? q) Negamus prius, et in dubium omnino vocamus posterius. Praesidium, quod homo proprius sibi comparavit certe non, ut in infinitum maneat penes fundum, et, se dejecto, in utilitatem alieni successoris tendat, eidem destinavit; sed propriis usibus partim ut agrum isti assignatum eo commodius colere, servitia domino eo melius praestare, sibi quae ipsi eo certius propria bona acquirere valeat, comparavit. Dein quilibet facile concedet, quod, etiamsi homo proprius praesidium acquisitum ad perpetuum agri ipsi a domino assignati usum destinaverit, hoc tamen non nisi praesupponendo, se per totum vitae tempus eoque mortuo suos descendentes hunc agrum colendum esse retenturos, factum fuisse, sed in specie, quam iam meditatur, Dominus hominem proprium dejecit, agrum assignatum ipsi eripit, alique colendum tradit, ideoque causa destinationis, hinc ipsa destinatio, cessat. Ius commune certe ignorat instrumenta rustica pro parte fundi esse habenda. Papinianus illa a fundo ipso jure separanda esse conscius quondam r) dotes praediorum, quum non instructa legantur, legatario non praestandas esse, respondebat, eoque ipso contendens posse separari a fundo dotes illius ita ut fundo legato, dotes ab isto separantur et heredi maneant. Eodem modo aliae existant leges sententiae isti, quod instrumenta pro parte fundi habenda sint, clarissime repugnantes s) ita ut jam certo concludere liceat, quod, quum praesidium pro parte fundi haberi haud possit t) hoc argumentum quoque contra nos nihil importet.

§. 10.

- q) vult ita Rhodius cit. diss. de immob. priv. allod. cap. 1. §. 13.
- r) in L. 2. §. 1. de instructo vel instrum. legato.
- s) Lic. L. 15. C ad L. falcid. docet. instrumenta dotis praedii ab uxore marito legari posse et a successoribus praedii praestanda esse.
- t) ideoque et hic regula; *qui praetendit unam rem esse de pertinentiis alterius rei, illud probare debet* Brunem, Consil. 162. n. 53. sq.

D

§. 10.

Sed quidquid in fauorem huius contra sentientium argumenti ius commune non praestat, id forsan ius patrium supplet! Non desunt u) responsa Ictorum megapolensium, quae praesidium, ubi de feudo sermo est, heredibus feudalibus non allodialibus tribuunt; unde patet, illud pro parte praedii feudali a sapientibus nostris haberi. Sed respondemus: Opiniones Iure peritorum absque sufficientibus rationibus prolatae, nec jus faciunt, nec probatae sententiae nostrae quidquam detrahunt. Non ignoramus communem opinionem fere universalem nobis esse contrariam, sed quid illa sine lege? dein ab heredibus allodialibus ad hominem proprium certe nulla duci potest consequentia, nec ratio differentiae heredum allodialium a feudalibus congrua est, differentiae, inter dominum praedii et hominem proprium, v)

§. 11.

Progrediamus ad leges patrias ex quibus vrgentissimae pro contrasentientium Thesi profuere videntur, rationes quaeque communis opinionis fortissimum dici possunt fundamentum. Prouocatur primo ad ordinationem politicam de 1572. w) Tit. 19, cujusque Legis ex verbis x) dann sonst zu den

- u) vide Responsum juris Rostochiense apud *Vngnaden* in *amoenitat.* etc, pag. 58. quaest. 5. n. 6.
- v) vnico hoc statim clarius fiet exemplo: Heredes allodiales tenentur soluere omnia debita defuncti Vasalli, quae non sunt feudalia, sed ad ea homo proprius certe non tenetur etc.
- w) quae adhuc hodie tamquam lex valet; noua enim im *L. G. G. E. D.* §. 338. promissa nondum emanauit.
- x) quae in toto contextu ita sonant: Wir wollen aber auch hierbey, alle und j de Einwohnere, vnserer Stedte, vnd die auff dem Lande verwarnet haben, daß sie den Pawern auff den Dörffern, und sie die Pawern selbst, einer dem andern, nicht weiter oder mehr, leibe, borge oder vorstrecke, dann so hoch

den Hufen und Hofwehungen, so der Obrigkeit zustendig etc. clarissime, vt putant contrasentientes, pro illorum sententia decidentibus, victoriam contra nos certissimam reportaturos esse sperant. Quid, quaeso, ajunt, clarius esse potest, quam verba ista so der Obrigkeit zustendig. Quid mitius ex illis inferri potest, quam quod intuitu praesidii rusticorum, quod haec legis verba indistincte Dominis adsignant, nos Dominis praesumptionem juris pro istis contra rusticos militantem, tribuamus!

Sed erronea sane verborum hujus Legis explicatio, non ipsa Legis verba votis dissentientium respondent. Legantur haec verba in toto contextu et praesudiciis non obcoecati videbunt, veram hanc ex iis profluere mentem Serenissimi Legislatoris, quod creditor rustici *ex illo praesidio*, QVOD (so) Domini *fundi est*, solutionem et mutui restitutionem sperandam non habeat. Verba Legis sunt dispositiva, ratio dispositionis facilis est perspectu. Istud praesidium, quod ad *terru* suum domini fundi pertinet, certe non est ex bonis propriis rustici, est illud res aliena; jam certissimi juris est, ex re tertii et aliena scilicet Domini, tertium scilicet creditorem, illud repetere non posse, quod debitori suo nempe rustico, mutuauit, ideoque Serenissimus Legislator nihil aliud dicere voluit, quam quod Creditor ex re domini solutionem sperare non debeat. Non certe generaliter prohibuit Legislator, quominus ex praesidio rustici ipsius Creditor, mutuum datum recipiat, minime! Experientia quoque in patria nostra docuit, Creditorem rustici ex praesidio huius debitoris recepisse solutionem, nec contradixisse Dominum, quia proprietates erat rustici, sed ex isto praesidio, quod ad proprietatem Domini fundi pertinet, Creditori hominis proprii satisfieri, hoc, quod foret injustissimum, hac lege publice prohibendum censuit legislator. Fal-
luntur

hoch sich eines jeden Haab und eigen, dessen er zu vergeben und zu verschenken zu Rechte mechtig, erstrecken und gelangen thuet, dann sonst zu den Hufen und Hofwehungen, so der Obrigkeit zustendig, kann und soll niemand verholffen werden, darnach sich jedermenniglich für Schaden zu hüten wisse.

luntur igitur dissentientes in eo, quod vertant particulam so in weil, quum tamen illa hic cum relatiuo welches, synonymice accipienda sit.

Iam vero, hac sana explicatione adhibita, nemo non hoc ratiocinium: Quia Creditori rustici seu hominis proprii, vi legis patriae, ex isto praesidio quod ad τὸ suum Domini pertinet, solutio deneganda est; ergo praesumptio juris pro domino militat, cujusuis hominis proprii praesidium pertinere ad τὸ suum, nullo habito discrimine, profectumne sit a domino an minus; tanquam rationi contrarium nobiscum nulla attentione dignum judicabit.

§. 12.

Displicet vero illis, qui contrariam fouent sententiam, legis patriae a nobis prolata explicatio, negant, quod diximus, particulam so per welche esse explicandam et prouocant ad alia ejusdem legis patriae loca, quibus eadem particula so obuinit, et ubi weil vel dieweil significare illam volunt.

Sed primo, consequentiam hanc, quia particula so, hoc vel illo loco weil denotat, ergo semper per weil explicanda venit, veram & validam esse negamus, eoque magis pernegamus, quum hic de juribus rusticorum intuitu domini agatur. y) Nec est sane quod dicunt; Euoluamus alia hujusce legis patriae loca, et vbique fere particuiam so restrictiue sumtam nostramque fundatam reperiemus explicationem. Sic Tit. sequenti von Brawen, Schenken, und anderer bürgerlichen Handthierung §. 2. deprehendimus particulam so eo in contextu,

y) Nam supra diximus praesumptionem pro rustico ex jure communi militore et ista temper potentior dicitur praesumptio, quae iuri communi inhaeret, quam quae speciali Craueti, conf. 258. n. 21. cuius exempla existant in L. 7. ff. de iniuss. rapt. irrit. testam. C. 34. §. 1. ff. de militar. testam. de in causa rustici, quam defendimus est causa paupertatis contra patrem et diuilem Dominum praedii, ideo praesumptio pro rustico benignior hinc et iterum potentior est. Vullef. I. Consil. Marp. 22. n. 71. arg. L. 21. ff. ad. C. falcid.

textu, quo nullo modo per *weil* explicari potest. Similiter
ibid. §. 4. item Tit. vom schiedlichen Güteuffern. §. 3.

§. 13.

Quum vero Legislator ambo substantiua *Zusen und Zuswebrungen* sociat et per particulam copulatiuam und combinat, statimque enunciando progrediatur: so der Obrigkeit zustendig: quum porro nemo contendet, quod et pars praedii die *Huse* ad *ro* suum rustici pertineat, et per legem supra citatam z) rusticis injunctum sit, agros et prata dominis id desiderantibus absque vlla exceptione retradendi, annon exinde sequitur, quod Serenissimus Legislator idem de praesidio intelligi voluerit, quod de agro, der *Huse*, intelligendum est? et annon veritati et regulis interpretandi magis conuenit, verba legis ita interpretari, vt Legislator dixisse videatur: Ex agris, quos rustici colendos habent, vt et praesidio Creditorem ad restitutionem mutui rustico datam non esse iuuandum, quia vtrumque ad *ro* suum domini pertinet? Minime! hoc non largimur. Probet, quod qui contendit, restrictiua nostra veriore suam esse explicationem comprehensiuo-extensiuam, vsus loquendi fons et mater artis interpretandi illi sane non adhsit. rz)

§. 14.

Sed exstat, ita pergunt dissentientes, alia lex patria, eaque recentior ista ordinatione politica, quae ista particula *weil* in eadem connexionione clarissime vtitur, et aperte praecipit, praesidium ad *ro* suum domini fundi pertinere debere. Audiamus hanc Legem et respondebimus. Occurrit passus legis, quem indignant, in ordinatione nostra prouinciali aulica de

z) §. 325. des Erbvergl.

rz) ita loqui solemus: deus creauit homines et bestias ratione carentes, An et hic extensiuam interpretatione vti licebit? Certe non!

de 1622. a) vbi clarissimis verbis dispositum legimus, daß die Hoffwehre in die Execution nicht mitgebracht werden solle, weil sie nicht den Bawren sondern der Herrschaft zugehöret. Fatemur lubentissime, quod haec legis verba vtique multum ponderis eorum qui contrarium defendunt opinioni conciliare videantur quasi ex superficie rem tantum considerantibus, nobis vero non item, simul declaramus. Verba legis excerpta: *fast überall* non parum nobiscum faciunt. Colligendum enim ex istis est, non omnia nec indistincte praesidia a fundorum dominis subministrari hominibus propriis in nostra patria, sed hoc tantummodo plerumque (*fast überall*) fieri solere. Dein simul ex iisdem cognoscere licet, dari in Megapoli rusticos et homines proprios, qui praesidia ab ascendentibus acceperunt vel sibimet ipsis acquisiuerunt, ergo a praedii domino non acceptum tenent. His praemissis audiamus jam ipsum legislatorem, intentio illius est, iudicio prouinciali aulico praescribendi, quomodo in caussis debiti tam ordinariis quam extraordinariis NB. cum Executione ab eo procedendum quique ordo obseruandus est; ita, respiciens ad supra a nobis explicatum passum ordinationis politicae, inquit ille: In nostro Ducatu fundorum Domini hominibus propriis suis plerumque necessaria praesidia subministrare vel relinquere solent. Iam si Species euenit, qua Creditor rustici instat, solutionem debiti a rustico desiderans, *istud praesidium*, quod (vt dixi, plerumque fieri solet) rustico debitori a fundi domino datum vel relictum est, hanc nempe ob rationem, quia non rustici sed domini est, ad objecta executionis alia trahendum non est, etiamsi vel maxime creditor sua alias recuperare non possit. Sicque LLator. de illo praesidio, quod ad rustici proprietatem perti-

- a) Part. 2. Tit. 38. von Execution und Vollstreckung der Urtheil §. 2. vbi haec verba leguntur. und diemal auch *fast überall* in Unserm Fürstenthumben und Landen gebräuchlich, daß den Bawren Hoffwehre gegeben oder gelassen wird, so sol die Hoffwehre, weil sie nicht den Bawren, sondern der Herrschaft zu gehöret, in die execution nicht mit gebracht werden, wann gleich der gewinnende Theil, auff andere Wege von den Bawern, nicht fönte seine Zahlung erlangen ic.

pertinet, non loquitur nec intelligi vult, ex hoc potius praesidio creditor utique solutionem crediti urgere potest. Nec desunt, ut supra jam monuimus, in Megapoli exempla, quibus creditor rustici, ex praesidio hujus proprio per executionem, venditionem cer. actu solutionem receperit, nec dominus fundi contradicere potuerit, licet eo factum, ut alium hominem proprium in locum prioris glebae adscribere debuerit,

§. 15.

Et ita primum nil singulare ordinatum sentimus. Est enim, ut supra jam monuimus, juris vniuersalis, tam naturalis quam positiui communis, quod ex rebus tertii hinc alienis creditor solutionem exigere nullo modo possit. Et hoc solummodo iterum inculcare voluit Legislator, cujus propterea sapientissima cura id tantummodo efficere voluit, ut praediorum domini intuitu bonorum suorum securi praestentur nec culpa rusticorum eae res istis detrahantur, quarum ab iis rusticis vsus tantummodo sed neutiquam proprietas concessa est. Noluit igitur Legislator, ut Lasciuia rusticorum ad aes vlienum contrahendum prona dominis fundorum noceat. Quo posito, dixerit forte quispiam, nil noui hac lege patria sancitum videmus. Hoc enim certe quilibet iam sciebat, quod ex bonis tertii quis debitum repetere non possit, tertio datum.

Respondemus: nec necesse est, Lege quacunque nouam iuris speciem introduci. Haec qualitas certe sola legum praestantiam tantum abest quin efficiat ut potius multitudo nouitatum subditos confundat, quamque legem iam sequi teneantur, vix mente retineant. Consideremus ipsi, quot nouas constitutiones per singulos annos sapientissimus patriae nostrae Pater ad notitiam subditorum suorum peruenire curret, et exploremus, vtrum quaelibet constitutio noua contineat? certe plus simplici vice hoc vel illud, vel prohibendo vel mandando repetitum videbimus prout apparet, in hoc vel illo, vel omittendo vel faciendo, subditos negligentiores vel procliuiiores fieri incipere. Et hoc certe est quod maxime deuenerandum habemus in serenissimo principe ac patriae
Patre

Patre nostro, ut clementiam superare suam semper velit iustitiam summam, saepius monitos et incorrigibiles fere se exhibentes tantum promeritis prosequuturo poenis.

Dein haec sapientissima in legis dictae conceptione verosimiliter fuit intentio Legislatoris, ut subditos suos, ad hortaretur, ne admodum faciles sint genti rustico nimium multum credendi, publice ideo iis quasi notum clementissime facit; plerumque fere in Ducatu a dominis praediorum dari vel relinqui rusticis praesidia, eaque ideo, ut res alienas, executioni non futura esse obnoxia; monet, ne quis plus credat rustico, quam ex bonis certe ac indubitate propriis iterum restituere valeat!

Auerrere igitur sapientissimus Legislator hac promulgata lege voluit, ne creditor suum perdat. Et quum quilibet facile perspiciat, agros, quos rusticos et homines proprios colendos habere scit, non res eorum sed potius dominorum totius fundi esse, idem vero de praesidiis non inter omnes constet, simul ad omnium notitiam clementissime perducere voluit, et haec praesidia fere ubique Ducatus locorum a dominis tantum dari vel relinqui rusticis, quo quilibet caueat, ne ex hac re securitatem sibi fingat, et saepissime deceptum se sentiat.

§. 16.

Non dubitamus fore plerosque, qui ex haecenus dictis iam concluderunt, legem in praecedentibus §§. explicatam a nobis patriam de ea specie plane non loqui, quando de praesidio et ad *res* cuius in dubio referendum idem sit, inter dominum fundi et hominem proprium disceptatio coarctatur; sed potius tantummodo de illa specie, quando creditor rustici ex reliquis huius bonis propriis sibi pro debito satisfieri non posse vider, et iam sub executionem etiam praesidium vocari desiderat. Utraque vero species magnopere inter se differt, et aliud de hac, aliud de illa Leges nostrae prouinciales iudicare apparet. Disponit lex et constitutio pro-

provincialis, de cuius explicatione solliciti sumus, solummodo de priori specie. Exstant notoriae leges patriae prohibentes, ne quisquam homini proprio absque consensu domini et ultra quam istius bona propria, praeter praesidium, important, credat b). Respicens ad has leges ordinatio provincialis aulica disponit: si creditor hominis proprii adest, qui eidem absque domini consensu in tantam summam fidem habuit, quanta ex bonis illius propriis, excepto praesidio, restitui non potest, ideoque etiam in praesidium ipsum executionem fieri desiderat: hic creditor legum, quas transgressus est, fauorem non meretur c). Huius igitur creditoris in odium et in fauorem agriculturae d) ait lex, a iudice provinciali praesumendum esse praesidium rustici esse $\tau\delta$ suum domini fundi, et hoc eousque, dum creditor iste probauerit praesidium esse ex bonis propriis istius rustici, cui fidem habere non dubitavit. Hoc igitur casu, quo rustico cum creditore

res

b) ordinatio politica de 1572 supra cit. loc. ibique verbis: Wir wollen aber auch — alle und jede Einwohner — verwarnet haben, daß sie den Pawern — nicht weiter oder mehr leihē, borge oder vorstreckē, dann so hoch sich eines jeden Haab und eigen, deßen er zu vergeben und zu verschenken zu Rechte mechtig, erstrecken und gelangen thuet *ic. ic.* eadem Lex. Tit. von Verschreibung der Heuser und anderer Güter, vbi. so haben wir geordnet und gesetzt, das hinfürder kein Einwohner in Stedten und Dörffern ohne Wissen und Willen seiner Herrschafft, einiges Geldt auf seine Güter nehmen solle, wo aber irgend ein Bürger oder Pawer, dermaßen Geldt zu leihen benöthiget würde, so sollen sie sich mit demjenigen, der es ihnen leihen will, für die Obrigkeit versügen, und derselben Volkwort und Willen darzu bitten *ic. ic.*

c) Legis auxilium frustra inuocat qui committit in Legem L. 37. §. 1. ff. de minor. L. 5. C. de iudic. c. 33. de Elect. id quod non tantum procedit in delinquente contra legem sed etiam in eo, qui legem contemnit: Contemnens enim legem vicissim a lege deseritur §. 5. in fin. I. de hered. qualit. et differ. L. 26. quando et quibus pars quart. deb. Nov. 82. cap. 11.

d) quae neruus et tamquam uber est, quo Ciuitates sustentantur vt ait Mey. p. 7. D. 328. n. 8. cuiusque fauor in iure maximas est.

E

res est, qui plus quam leges volunt, eidem creditit, ex quo intuitus Dominus damnum et agricultura detrimentum capit, quando praesidium, quod supra in instrumentis etc. ad agriculturam et oeconomiam rustici necessariis consistere diximus a creditore via executiva desideratur; et dominus contradicens adferit, praesidium esse suum, hoc inquam casu, Lex patria prohibet executionem in praesidium expediendum, et tribuit contradicenti domino praesumptionem iuris, praesidium esse ex *τὸ* suo. Vera mens legis ideo haec est: nemo in megapoli homini proprio plus credit, quam quod ex illius bonis propriis, excepto praesidio, recuperare valet, quod qui non curat atque dein ab homine proprio solutionem recipere non potest, illi, deficiente alio obiecto executionis, ex praesidio iuuandum non est; nisi probare talis creditor possit, quod praesidium ad bona rustici propria certe referendum et non a Domino fundi profectum sit. Qua probatione utique creditor audiendus erit, partim quia in megapoli dantur casus, quibus praesidium ad *τὸ* suum hominis proprii pertinet, quod probant verba legis *fast allgemein* 2c. partim quia ante quam absoluat haec probatio nondum constat, utrum creditor contra prohibitionem ordin. politicae plus crediderit homini proprio, quam eius bona propria valent, etenim in ord. polit. dispositum est, quod creditor rustici ex isto praesidio, quod ad *τὸ* suum domini pertinet, iuuari non debeat unde apparet, istud omnino exceptum esse praesidium, quod ad bona hom. proprii ipsius referendum, utpote quorum liberam omnino dispositionem habet.

§. 16.

Neutiquam vero lex haec patria de posteriori specie §. praeced. verba facit, quando nempe inter ipsum Dominum et hominem proprium de praesidio contentio exoritur; illo, suum esse, adferente; hoc, se illud a Domino accepisse, negante, Nulla sane lex patria fingi vel monstrari nobis poterit, sanciens, quod hoc quoque casu praesumptio illa juris intuitu praesidii,

fidii, ad $\tau\delta$ suum pertinentis, pro fundi domino militet, et contrarii probatio in pauperem hominem proprium deuoluere-
tur. e) Constat vero inter omnes, constitutiones prouincia-
les tamquam statutarias strictè semper interpretandas et ita
accipiendas esse, vt per eas jus commune, quantum fieri por-
est, non corrigatur f) plane huic regulæ juris contraria via
procederemus, si Legem hanc prouincialem latissime expli-
care, & a casu, de quo vnice loquitur, ad casum extendere:
siue, quod in odium Creditoris rustici statutum est, in odium
ipsius rustici torquere vellemus. Et certe vtraque species nul-
lam patitur comparisonem. In specie legis prima cum Cre-
ditore suo res est rustico 2) obaerato, cuius ex praesidio ille
3) solutionem vrget 4) inuito et contradicente domino. In
secundo casu contentio adest 1) inter fundi dominum et ru-
sticum a) non obaeratum, a quo ille 3) non solutionem ex
praesidio sed ipsum praesidium poscit, et 4) vltro rusticum
dimittere vult nec istius seruitia nec culturam agri amplius de-
siderat. Poscit hoc casu dominus praesidium, quia hoc rustico
vel antecessoribus illius dedisse se contendit et certe justus re-
rum arbiter nunquam iudicabit, hoc quoque casu praesumptio-
nem juris esse pro domino et contra rusticum, hic enim plane
cessat species, quam lex respicit, quidni lex et legis dispositio
cessaret? vtiq; Ius igitur tantum commune hoc casu deci-
dendi suppeditare potest rationem, eamque suppeditat, quod
asserenti, non neganti; petenti, non possessori, incumbat pro-
batio.

§. 18.

His ita explicatis vix erit quod ex historia patria et prae-
iudiciis quorundam Ictorum patriorum desumpta contrasen-
tiam.

e) adstat nobis Canon iuris, quod quidquid de vno affirmatur, de reli-
quis tacite negetur. cuius exempla in iure passim existant. L. 1. ff. de
off. eius. cui mand. L. 21. C. de procurat. L. 13. de Compens. L. 1.
§. 1. de pign. L. 38. §. vit. de Aedit. Edict. Et haec regula toties pro-
cedit, quoties affirmatiuae et negatiuae est diuersa ratio.

f) Carpz. part. 2. Const. 52. Def. 11. n. 4. et Part. 4. Cap. 19. n. 6.

tientium argumenta g) adhuc sub censuram vocemus. Fiat ta-
 men breuissimis, quum superflua quoque nonnumquam non
 noceant. Ex historia imprimis hoc obiicitur patria, quod con-
 stet inter omnes, Megapolin quondam fuisse Venedorum et
 Sclauorum sedem, aethnicae gentis, ab Henrico Leone, Du-
 ce Brunuicensi, imprimis Seculo XII. ita devictae, vt, Duce
 Pribislao in fugam coniecto, incolae Venedi et Sclaui in ser-
 uitutem personalem plenissime detrusi, glebae adscripti, nil
 proprii retinuerint, sed quidquid ad colendos agros victum-
 que parandum illis necesse fuerit a benevolentia victorum ac-
 ceperint, non iure proprietatis sed tamquam precarium, pro-
 lubitu a dominis concedentibus reuocabile, qua posita homi-
 num priorum origine et primaeva conditione, de cuius
 facta mutatione nil constaret in patria nostra; inde deducunt,
 nihil magis naturale quum sit, quam quod is, qui finem quen-
 dam consequi velit necessaria etiam media suppeditare debeat,
 ideo et Dominos praediorum, qui culturam agrorum ab ho-
 minibus propriis fieri voluerint, etiam praesidia ad istam
 culturam necessaria, iis subministrare debuisse, quod eo mi-
 nus negandum foret, quum probe considerata hac illorum ori-
 gine statim eluceret, homines proprios nulla bona propria,
 ideo nec facultatem, sibi metipsis comparandi praesidia, habuisse.

§. 19.

Sed qui ita argumentantur, iisdem facile opponitur exceptio
 mutilatae, et in suos solummodo usus conuersae historiae pa-
 triae. Verum quidem est, patriam nostram quondam fuisse
 sedem venedorum atque Sclauorum, nec negamus has gentes
 ab Henrico Leone Seculo XII. fuisse in fugam coniectos de-
 victos et in seruitutem detrusos; ast scriptores fide dignos, qui
 haec

g) constitutio illa, cuius ill. Dn. Praef. in not. 3. ad §. 13. Cap. III. diff.
 de statu hom. prop. in megap. nostram non tangit thesis, quum non
 de praesidio, sed de ipso fundo (dem Gehöfte) verba faciat.

haec memoriae mandarunt h) cui euoluere placet, statim compertum exploratum habebit, ex deuicta Venedorum et Sclauorum gente plurimos aufugisse sedesque in aliis prouinciis fixisse, paucissimos contra durissimo seruitutis iugo se subiecisse immo plures in ipsis sedibus antiquis libertatem suam conseruasse, nec vnquam in seruitute vixisse, sed auctore Duce Pribislao partem terrae auitae tenuisse atque conseruasse h). Negandum igitur nobis primo est, omnes homines nostros proprios descendere ab illis Venedis vel Sclauis seruitute personali domatis; quin potius compertum habemus, expulsis Venedis Sclauisque, et megapoli deuastato nouas incolas ex longinquis terris huc fuisse vocatos, vt agrum colerent, quos liberos homines fuisse ex eo iam concludimus, quod hominibus propriis pro arbitrio ex vna in aliam migrare prouinciam non liceat. Quo posito, etiam non fallere credimus, istas nouas incolas bona secum adportasse propria ad comparandum praesidium sufficientia i). Iam respondeat aequus iudex querentibus nobis vtrum argumentari liceat: quia pauci ex deuicta Venedorum gente in Megapoli remanserunt, et in seruitute personali vixerunt, nil proprii habuerunt, sed omnia a Dominis acceperunt, quia fortassis ab hisce quidam nostrorum hominum priorum descendunt; ergo de omnibus idem dixendum, ergo praesumptio est pro domino? certe quilibet negabit vim huius argumenti eoque maiori iure negaturus est, quum hac argumentandi ratione plura exinde deduci possunt, quae tamen ex parte falsa esse certo constat. Exinde certe praesumptio pro Domino afferenda esset, omnia bona hominis proprii ad *to* suum pertinere,

h) Helmold. in Chronie. Sclau. Lib. 2. cap. 4. 5. et 16. num. 5. Kranz in Vandal. Lib. 5. cap. 19. Bargertus in origin. lubec. apud Dn. de Westphalen tom. 1. monum. ined. pag. 1276.

i) Legat, qui totam gentem sclauorum seculo hoc prorsus fuisse abiectam et male omnibus merito audiuisse, scriptum incomparabile, quod inscribitur: Der Landes-Fürst in Rostock §§ 22. 24. Add. quae de nouis incolis ex scriptoribus fide dignis memorat. Ill. Dn. Praefes diff. cit. cap. 2. §. 10. pag. 29. 30.

nerē, et contra rusticum, nulla bona iure suo et proprio habere posse, id quod tamen et aequitati et iuri prouinciali notorio striete contrarium esset futurum.

§. 20.

Si igitur per haecenus probata nec ius commune nec patrium nec iudicium ex historia deriuandum sententiae nostrae contrariatur: Si, inquam, recta adhibita explicatione ubique plus ponderis eidem accrescit, quid est, quod auctoritatum curam habeamus, quae omnes erronea Legum prouincialium interpretatione vnice nituntur, eoque minus vim vsualis interpretationis continent, quo certius est in iure, quod ne iudici, quidem, de consuetudine testanti fides habenda sit k) et quo magis in oculos incurrit, quod semper fere vnus scriptorum ad alterum prouocat, huiusque fide contentus propria disquisitione et veritatis inuestigatione supersedeat. Ita e. g. Manzelius, cuius tamquam praeceptoris quondam nostri et antecessoris in hac alma Fridericiana celeberrimi, cineres adhuc nobis sanctae sunt, prouocat ad Meuium dum nobis contrarius sentit l); praeiudicium vero quod Dn. Dr. Ungnaden m) memoriae posterum seruare studuit nobis ideo non obstat, quia de ea specie loquitur, qua certum est et comprobatum, hominem proprium a Domino fundi praesidium accepisse.

§. 21.

Antequam vero finem faciamus, ad duas quaestiones materiae, quam tractauimus ad fines, adhuc paucissimis respondeamus liceat. Prior est: Vtrum si in praedio quodam vno, duobus vel tribus hominibus propriis a fundi Domino praesidium datum esse constat, idem quoque de quarto, quinto et vltre.

k) Berger in Oecon. Iur. L. I. Tit. I. §. 12. 19. sq. von Cramer *Weslarische Nebenstunden* tom. 39. num. 6.

l) in iure meckl. et Lub. ill. Cent. 3. Iud. 70.

m) in Amoen. diplom. histor. jurid. pag. 468. seq.

vterioribus certe adserere liceat? quod negamus. Nam Conditio non modo sed et circumstantiae extrinsecae hominum priorum in Megapoli, non modo pro diuersitate pagorum sed in singulis personis adeo differunt, vt idem, quod intuitu vnus affirmare licet, de altero praedicari non possit.

§. 22.

Permuli deinde contendunt, quod homines nostri proprii praesidium omnino relinquere debeant, si illud in praedio domini vel occasione illius sibi met ipsis adquisuerunt, eoque tantum in casu, eiectione fundo, sibi poscere valeant non ipsum praesidium sed valorem illius; si vel maxime illud plane non in praedio sed aliunde aduersum esse constaret. m) Quae ritur jam, vtrum haec sententia aequa sit iustaque? Nos negamus, si enim
hominibus

m) vid. Nota XXX. in Vngnaden amoen. l. c. pag. 472. etiam megapoli species dari, quibus homo proprius extra domini fundum hinc alinnde aduersum habeat praesidium exemplo sit Rescriptum, hisce quod diebus nostris incidit manibus et verbotenus hic inferere licebit:
U. S. cer.

Da der ehemalige Bereiter Born, die ihm aus besondern Gnaden 1747. eingegebene hiebevorige Gildemeistersche Cossaten Stelle zu Bernic weiter zu bewohnen und den Acker, obgleich keine Hofe-Dienste von ihm geleistet, noch die Registermäßige praestanda abgeföhret worden, hauswirthlicher Art nach zu bestellen sich selbst, und zwar durch seinen bisher geföhreten schlechten Lebenswandel außer Stand gesetzt, und nunmehr gerne siehet, daß sie ihm abgenommen und einem andern eingethan werde: So wollen Wir denn, daß diesem die beynah durch ihn verwüstete Cossaten Stelle mit der Hälfte des noch vorräthigen Viehes, welches er Inventarienmäßig abzuliefern doch nicht im Stande seyn wird, Wir auch den Mangel aus bewegenden Ursachen übersehen wollen, abgenommen, und hinwieder dem, von euch als einen tüchtigen Hauswirth unterthänigst im Vorschlag gebrachten Johann Hinrich Tielcken aus Iurgenshagen, um so viel mehr eingegeben werde, da er sich mit allen zur Hofwehr erforderlichen Nothwendigkeiten selbst hauswirthlich versorgen, den gewohnten Hofe Dienst leisten und alle sonst Registermäßige Amts-praestanda abtragen will. Wann nun diesem Johann Hinrich Tielcken die Stelle quaest. angewiesen worden, und er sich erkläretermaßen eingerichtet; so kann von Unserm Amte ihm der Haus-Brief, wie im Protocollo gebethen, seiner zukünftigen

minibus nostris propriis, per notoria, non deneganda est facultas acquirendi bona, quae suo et proprio habeant jure, si, inquam, ejusmodi bona in ipsis dominorum praediis illos acquirere posse et per experientiam totius patriae actu acquisita tenere, certum est; nescirem sane, quomodo hoc principium intuitu praesidii exceptionem pati deberet, in quo acquirendo homo proprius illud temporis consumpsit spatium, quo alias res sibi comparare licuisset. n) Meo igitur quali quali judicio etiam istud praesidium manet rustici proprium, quod in fundo domini diligenter laborando sibi adquisivit, ita ut pretium et valorem tantum istius dominus ei invito non obtrudere possit sed ipsum praesidium in natura eidem relinquere, ut suum, debeat.

zukünftigen Sicherheit halber gereicht, das auf der Stelle von Born nachgebliebene Vieh soll aber denen Unterthanen, welchen noch etwas mangelt, gegeben werden. Datum Suerin, den 10ten Julii, 1751.

VLRICA SOPHIA, S. J. M.

- n) sentit nobiscum D. Vagnaden dicta nota cit. loco cujus verba haec sunt: Ist es aber wahr, daß unsre Bauern facultatem propria bona possidendi et commercia in propriam vtilitatem exercendi haben (Mantzel in diss. de hominib. propriis in Megap. Cap. 1. §. 3.) so ist wol meinem Bedünken nach nicht abzusehen, warum denenelben dasjenige, was von dem ihrigen gemacht, nicht vergütet, und denen Erben und Gläubigern ihr Recht daran versaget werden dürste. Für die Unterthanen streitet ein unstreitiges dominium und Eigenthums Recht an dieser ex propriis angeschafften Hofweh, auf seiten der Herrschafft fehlet es an einem titulo dominii translativo und der Unterthan ist nicht weiter als ad seruitia et operas gehalten, auch wil nicht viel releviren, daß diesen oder jenen Bauern in solchen Fällen keine Vergütung geschehen, cum non semper definit ius etc.

THE.

T H E S I S.

Hominum propriorum validum testimonium est in testamentis etiam sollemnibus.

Homini proprio non incongrue tribui videtur facultas alienandi praesidii eo quoque casu, quo constat, illud a domino esse profectum.

Praestaret sane, nullos esse homines proprios.

Obligatio hominum propriorum ad praestandas operas indeterminatas non excludit prudens iudicis arbitrium, num plus iusto ab ipsis dominus praedialis exigat.

F

PRAE-

T H E S I S

PHYSICAE

DE

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

PRAENOBILISSIMO
AC
DOCTISSIMO
AVCTORI HVIVS DISSERTATIONIS
CANDIDATO DIGNISSIMO
S. D. P.
PRAESES.

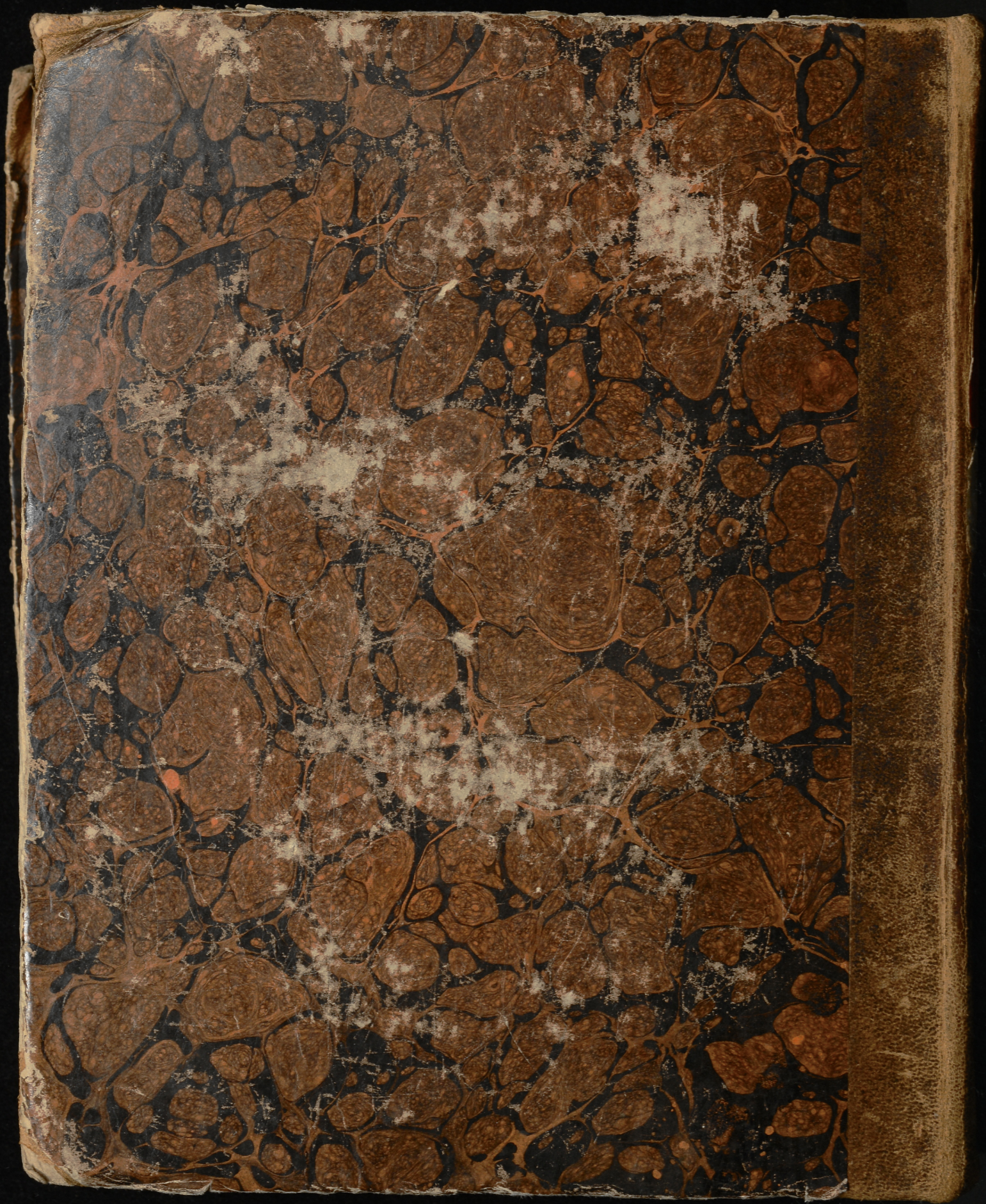
Rem mihi fecisti gratissimam, quod dissertationem Tuam ex iure patrio desuntam et proprio Marte elaboratam mihi obtuleris meumque poposceris praesidium. Ingenue quidem fateor, non ubique me Tecum consentire, potius Tua est tota; et vix quaedam interposui, ne turbarem Tuarum meditationum ordinem. Facile quilibet perspiciet, non vulgari Te ornatum esse doctrina atque ingenii acamine; laudabunt Te boni omnes, Tibique applaudent. Mihi autem exoptatam gratulor hanc occasionem, publice significandi, quanti Te faciam. Cognoui Te virum bonum, singularibus animi dotibus praeditum, dignissimumque iuris candidatum. Percepisti iam aliqua diligentiae pietatis ac indefessi laboris praemia; longe maiora autem Te expectant. Diu ergo vivas in solatium depressorum, in gaudium Optimi Parentis, Amicorum oblectamentum. Vale iterumque vale, nec me amare desiste. Dabam die 20. Februarii 1770.

PRENOBILISSIMO
AC
DOCTISSIMO
AVCTORI HVIVS DISSERTATIONIS
CANDIDATO DIGNISSIMO
P. P. P.
P. P. P.

[Faint, illegible text, likely bleed-through from the reverse side of the page.]

29. Dez. 1882

constituti, juxta ANTHON FAB. in
o. Tit. 29. Def. 10. vocantur Clarissimi.
K. Vol. 3. Cons. 144. n. 13. æquivalentur No-

TIRAQVELL. De Nobilitat. c. 26. n. 11 di-

time meriti. COTHMANN. Resp.

meliozem ducere vitam, quam

atores. CARPZ. Lib. 3. Resp. I n. 3.

vibus Advocati nomen tribuitur

ntur titulis, non dicam de illis,

in supplicatum auffsetzen können/

icuntur Advocati, rectius, Böhns-

s, sed de illis tantum qui in nu-

rum quidem recepti, suo tamen

funguntur. Temporis & pagel-

on permittit, accuratè omnia re-

as pertractare, quænam ad offici-

. bene meriti Advocati requiran-

n dicam: Advocatus, antequam

dam suscipit, fundamenta ejus

debet, si enim quam scit injustam

a in progressu talem esse reperit,

est, nisi in malo sensu, Clarissimus,

sfimè de Rep. meritis, conscien-

litigantium pecuniam in eorum

ò commodum perdidit; Sed nec

vis justa, titulos superius adductos

ati, qui causam non fideliter per-

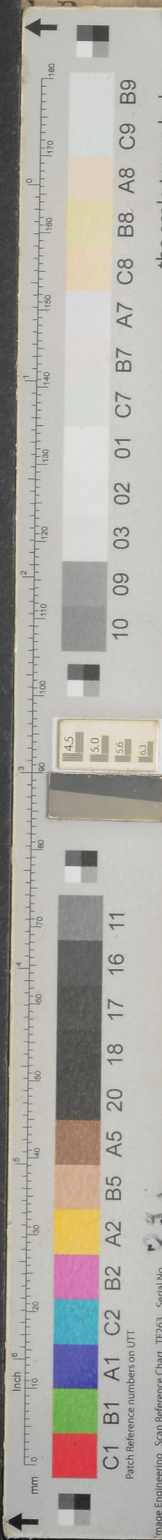
æ, non conscientia habent ratio-

ot aliquando petuntur dilationes?

lam litem, da bekömpft dan der

ne Frist - Bitte 163. abzusprechen

wird

the scale towards document

26

17